DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.25>

УДК 343.983

О. Ю. Крикуненко,

головний судовий експерт сектору дослідження зброї Черкаського
науково-дослідного експертно-криміналістичного центру
Міністерства внутрішніх справ України, м. Черкаси, Україна,
e-mail: a.krik@ukr.net

Т. Є. Согор,

головний судовий експерт сектору дослідження зброї Львівського
науково-дослідного експертно-криміналістичного центру
Міністерства внутрішніх справ України, м. Львів, Україна,
e-mail: sogtar@ukr.net

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО МЕТОДИКИ ВСТАНОВЛЕННЯ НАЛЕЖНОСТІ ОБ'ЄКТА ДО БОЙОВИХ ПРИПАСІВ ВОГНЕПАЛЬНОЇ СТРЕЛЬЦЬКОЇ ЗБРОЇ ТА ЙОГО ПРИДАТНОСТІ ДО СТРІЛЬБИ

Проблемні питання демонтажу патронів висвітлено в межах Методики встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби Д. Ю. Гамова¹.

Метою статті є обговорення розширення права експерта на прийняття самостійного рішення щодо доцільності та безпеки демонтажу патронів і конструктивно схожих предметів залежно від їх конструктивних особливостей та цільового призначення.

Наведено пропозиції й доповнення щодо внесення змін до згаданої Методики для оптимізації проведення судово-балістичних експертиз і підвищення рівня безпеки їх виконання.

Ключові слова: судово-балістична експертиза, методика, бойові припаси, зброя, патрони, демонтаж, гільзи, спеціальні кулі, безпека під час виконання робіт, небезпека.

Постановка наукової проблеми. Проводячи судово-балістичні експертизи щодо встановлення належності об'єктів до категорії боеприпасів вогнепальної стрілецької зброї, експерти в практичній роботі повсякчас стикаються зі значною групою різноманітних об'єктів, конструктивно подібних до боеприпасів вогнепальної стрілецької зброї. У наявних інформаційно-довідкових джерелах методи демонтажу таких об'єктів не систематизовано й не узагальнено, до того ж частина таких відомостей є інформацією з обмеженим доступом. Відсутня чітка послідовність дій експерта під час дослідження різноманітних об'єктів (зокрема, таких, що мають у складі небезпечні речовини).

¹ Гамова Д. Ю. Методика встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності для стрільби (проведення пострілів). Київ, 2012. 25 с.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженню будови боеприпасів вогнепальної стрілецької зброї присвятили свої роботи радянські науковці Є. І. Тихонов, М. М. Блюм, О. В. Жук, А. І. Устинов та ін., а також вітчизняні фахівці П. Д. Біленчук, А. В. Кофанов, О. Ф. Сулява та ін.¹ Цю проблему доволі чітко окреслено в сучасній статті В. І. Тищенко та О. В. Грецьких².

На жаль, питання демонтажу патронів різних видів, доцільність їх демонтажу, а особливо безпека під час демонтажу окремої категорії патронів залишилися поза увагою дослідників, а тому потребують подальшого наукового розроблення.

Мета статті: систематизувати патрони різних видів як об'єктів дослідження судово-балістичної експертизи для подальшого обговорення й вирішення питання щодо оптимізації дій експерта та підвищення рівня безпеки під час дослідження типових об'єктів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Під час проведення судових експертиз із дослідження бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та конструктивно подібних до них виробів працівники державних спеціалізованих установ успішно використовують у своїй практиці Методику встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби Д. Ю. Гамова (далі — *Методика*; у редакції 2012 р.)³.

Проте, практичне застосування Методики викликає окремі питання, що потребують уточнення та розширеного пояснення.

Так, відповідно до п/п. 6.2.2 Методики⁴, визначення конструктивних, розмірних і вагових характеристик та інших властивостей частин і елементів конструкції об'єкта здійснюється після його демонтажу. Водночас Методикою не регламентовано спосіб проведення демонтажу й не деталізовано обладнання, яке для цього застосовують (п. 7.1⁵: «пристрої та інструменти для демонтажу й спорядження патронів»), не враховано також конструктивних особливостей патронів, їхній стан та цільове призначення.

¹ Тихонов Е. И. Боеприпасы к ручному стрелковому оружию: пособ. для эксп. Москва, 1976. 97 с. ; Блюм М. М., Блюм А. С., Жук А. В., Одиночкина Т. Ф., Устинов А. И., Филиппов В. В. Патроны ручного огнестрельного оружия и их криминалистическое исследование. Москва, 1982. 296 с. ; Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Балістика: криміналістичне вогнестрільне зброезнавство: підруч. для експ.-кримінал., слідч., операт. праців., прокурор., суддів, адвокат., співробіт. правоохорон. органів та правозахис. орг., студент., аспірант., наук. праців., проф.-виклад. складу військ.-юрід. ф-тів ун-тів, ін-тів та акад. Київ, 2003. 377 с.

² Тищенко В. І., Грецьких О. В. Особливості дослідження окремих зразків патронів вогнепальної зброї//*Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: зб. наук. статей*. 2019. Вип. 49. С. 89—99.

³ Гамов Д. Ю. Зазнач. твір.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

У п/п. 6.2.2 Методики ¹ також наголошено на дотриманні експертом правил безпеки, викладених у нормативних актах, що обумовлюють організацію проведення судових експертиз. Ці правила безпеки регламентовано у Типовій інструкції, затвердженій наказом ДНДЕКЦ МВС від 20.08.2014 р. № 19/5-173н² (далі — *Інструкція*).

Відповідно до п/п. 4.8.10 ³ Інструкції заборонено здійснювати демонтаж патронів, споряджених отруйними речовинами, а також розривними, запально-пристрілочними, бронебійно-запальними та іншими типами куль, демонтаж яких пов'язаний із небезпекою.

Правила безпеки частково продубльовано в п/п. 6.2.3 Методики ⁴, відповідно до якого заборонено використання демонтажних пристроїв інерційного типу для проведення демонтажу патронів із кулями, що мають підривач та розривний заряд.

Тобто фактично Методика ⁵ описує й регламентує використання лише демонтажних пристроїв інерційного типу і лише для окремих категорій боєприпасів (за наявності безпечісної вимоги проведення демонтажу для визначення конструктивних, розмірних і вагових характеристик та інших властивостей частин і елементів конструкції об'єкта).

В експертній практиці на дослідження (крім боєприпасів до нарізної вогнепальної стрілецької зброї військового, мисливського та спортивного призначення, споряджених звичайними й експансивними кулями) надходять (чи можуть надходити) інші об'єкти, щодо яких також постає питання вивчення їх конструкції:

- боєприпаси військового призначення великого калібру (50 BMG; 12,7×108 мм; 14,5×114 мм та (у перспективі) патрони більшого калібру);
- боєприпаси військового призначення, споряджені спеціальними кулями ⁶;
- боєприпаси до нарізної вогнепальної зброї з особливими конструкціями гільз (спеціальні патрони перемінно-замкнутого об'єму ПЗАМ, СП-2, СП-3, СП-4; патрони до револьверів Нагана, Піпера та ін.) ⁷;

¹ Гамов Д. Ю. Знач. твір.

² Типова інструкція із заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю, боєприпасами та конструктивно схожими виробами при проведенні експертиз та досліджень: затв. наказом ДНДЕКЦ МВС України від 20.08.2014 р. № 19/5-173н.

³ Там само.

⁴ Гамов Д. Ю. Знач. твір.

⁵ Там само.

⁶ Соловцов Е. В. Российские боеприпасы: Промежуточные патроны. Москва, 2015. 134 с.

⁷ Его же. Российские боеприпасы: Специальные бесшумные и 9-мм пистолетные патроны. Москва, 2015. 156 с.

- допоміжні патрони (зразкові, із посиленими зарядами, високого тиску, для змащування, учбові, технологічні та фальшпатрони);
- боеприпаси до гладкоствольної мисливської зброї;
- патрони травматичної дії та патрони Флобера;
- індустріальні патрони ¹;
- освітлювальні, сигнальні, шумові, маркерні, зондувальні (метеорологічні) патрони небойового призначення ²;
- вибивні, запальні, протирадіолокаційні, інфрачервоного випромінювання патрони, піропатрони катапульт, конструктивно подібні до патронів до стрілецької зброї ³ (основні заряди 60, 82 і 120-мм мінометних мін; патрони 26-мм ПРП, 26-мм ППИ-26-1, піропатрони катапульт калібру 28-мм тощо).

Якщо боеприпаси до гладкоствольної мисливської зброї демонтують у типовий для них спосіб із застосуванням поширених приладів монтажу/демонтажу (докладно описаний у мисливській літературі ⁴) і це не спричиняє жодних складнощів, то демонтаж інших об'єктів заборонений, неможливий в інерційний спосіб, недоцільний, вимагає застосування руйнівних способів (розрізання гільз, деформування дульної частини гільз інструментом загального вжитку, виламування кулі з дульця та ін.) або просто небезпечний.

Кожна категорія патронів, перелік яких наведено вище, має відповідні конструктивні особливості, на які потрібно зважати під час проведення досліджень.

Конструктивні особливості різних категорій патронів

1. Патрони великого калібру (понад 12 мм) військового призначення передусім було спроектовано для застосування в кулеметах (зокрема, швидкострільних), що зумовлює застосування особливих конструктивних прийомів, спрямованих на посилення вузла з'єднання кулі з гільзою для запобігання розпатронюванню в умовах значних прискорювальних навантажень у пристроях подачі ⁵. Тому демонтаж таких патронів наявними технічними засобами (демонтажними пристроями інерційного типу або важільними приладами для переспорядження (релоадинга) патронів промислового виробництва) є неможливим. Проведення демонтажу цих патронів шляхом розрізання гільзи призводить до його фактичного знищення до моменту проведення експериментальної стрільби. За умови спорядження патронів спеціальними кулями (МДЗ і ПЗ, особливо після тривалого

¹ Тихонов Е. И. Указ. соч.

² Дик В. Н. Взрывчатые вещества, пороха, боеприпасы отечественного производства. Ч. 1. Минск, 2009. 280 с.

³ Там же. С. 231.

⁴ Блюм М. М., Шишкин И. Б. Охотничье ружьё. Москва, 1983. 215 с. ; Трофимов В. Н. Охотничьи боеприпасы и снаряжение патронов к охотничьим ружьям. Москва, 2008. 272 с.

⁵ Коломийцев Л. В., Собакарь И. С., Никитюк В. Т., Сомов В. В. Патроны к стрелковому оружию. Харьков, 2003. 336 с.

зберігання останніх), процес розрізання гільзи пов'язаний з додатковою небезпекою.

2. Патрони військового призначення, споряджені спеціальними кулями, на практиці зустрічаються часто (особливо останнім часом — через агресію Росії). Демонтаж таких патронів наявними демонтажними пристроями інерційного типу, заборонено п/п. 4.8.10 Інструкції¹. Інструкції або рекомендації щодо демонтажу цієї категорії патронів важливими приладами для переспорядження (релоадінга) патронів промислового виробництва відсутні. Демонтаж цих патронів шляхом розрізання гільзи фактично знищує об'єкти дослідження до моменту проведення експериментальної стрільби (за наявності такої зброї). За умови спорядження патронів спеціальними кулями (МДЗ і ПЗ, особливо після тривалого зберігання останніх), процес розрізання гільзи пов'язаний з додатковою небезпекою².

3. Демонтаж у традиційний спосіб патронів до нарізної вогнепальної зброї з особливими конструкціями гільз (спеціальні патрони перемінно-замкнутого об'єму ПЗАМ, СП-2, СП-3, СП-4³, патрони до револьверів Нагана, Піпера та ін.), за відсутності спеціалізованих технічних засобів для їх демонтажу, неможливий і вимагає використання руйнівних способів демонтажу (наприклад, розрізання гільзи), що спричиняє незворотні зміни конструкції об'єкта дослідження (патронів) і фактичне їх знищення.

4. Учебні, технологічні патрони та фальшпатрони (хоч окремі з них і виготовляють із використанням куль і гільз від бойових патронів) мають чіткі конструктивні відмінності. Капсулі таких патронів наколоті, імітовані або взагалі відсутні. Демонтаж цієї категорії патронів, що апіорі є патронами небойового призначення, неінформативний і, на нашу думку, узагалі недоцільний. Зразкові патрони, патрони високого тиску, патрони для змащування, патрони з посиленими зарядами за конструкцією принципово не відрізняються від звичайних патронів до нарізної вогнепальної зброї, снаряди не мають у своєму складі небезпечних речовин, тому їх можна демонтувати на загальних умовах.

5. Будову, порядок монтажу/демонтажу, прилади й інструменти, які застосовують для демонтажу патронів до гладкоствольної мисливської зброї, докладно описано у відповідній мисливській літературі. Демонтаж патронів небойового призначення є недоцільним; його можна проводити лише для патронів саморобного спорядження для контролювання заходів безпеки в питанні наявної ваги порохового заряду та способу виготовлення їх складових (за необхідності).

¹ Типова інструкція із заходів безпеки ...

² Справочник по патронам, ручным и специальным гранатам иностранных армий/под ред. И. С. Мурзаева, Н. М. Хананова. Москва, 1946. 135 с.

³ Соловцов Е. В. Российские боеприпасы: Специальные бесшумные ...

6. Демонтаж патронів травматичної дії¹ та патронів Флобера (особливо дрібного калібру) не викликає ускладнень і доволі відомий.

7. Індустріальні патрони мають металеві гільзи переважно із закаткою дулець «зіркою» та додатковим маркувальним забарвленням верхівок гільз. Патрони застарілої конструкції з пижем, виготовлені з використанням частин гільз 7,62×54R патронів, зустрічаються нечасто. Конструктивні особливості гільз цих патронів не дають змоги помістити в них снаряд без залишення слідів утручання в їхню конструкцію. Вагові характеристики цих патронів загальнодоступні. Наразі автори статті не знайшли у відкритому доступі будь-яких відомостей щодо пристроїв для демонтажу патронів, металеві гільзи яких закатано «зіркою». На практиці демонтаж таких патронів проводять винятково у руйнівний спосіб (переважно деформацією дульної частини гільз інструментом загального вжитку), що нерегламентовано жодною методикою або інструкцією та спричиняє фактичне знищення патронів. Демонтаж цієї категорії патронів небойового призначення за наявності відомостей про їх вагові характеристики і відсутність слідів утручання в конструкцію неінформативний і, на нашу думку, узагалі недоцільний.

8. Освітлювальні, сигнальні, шумові (холості), маркерні, зондувальні патрони, вибивні, запальні, протирадіолокаційні, інфрачервоного випромінювання патрони, піропатрони катапульт, конструктивно подібні до патронів до стрілецької зброї (основні заряди 60, 82 і 120-мм мінометних мін; патрони 26-мм ПРП, 26-мм ППИ-26-1, піропатрони катапульт калібру 28-мм та ін.)² не належать до патронів бойового призначення. Конструктивно вони можуть бути подібними до патронів для гладкоствольної мисливської зброї або виготовлені з використанням гільз патронів для нарізної зброї, а також мати корпуси зі сплавів легких металів. Наявність у конструкції цих патронів шашок із піротехнічними сумішами не дає змоги повною мірою застосовувати обладнання й методи демонтажу патронів для гладкоствольної мисливської зброї. Демонтувати такі патрони без заподіяння незворотних змін їх конструкції майже неможливо. Використання руйнівних способів демонтажу (розрізання гільзи) фактичного знищує патрони, особливо за наявності піротехнічних сумішей і вибухових речовин металеві дії, що є небезпечним (особливо у старих патронах) і не регламентовано жодними правилами поводження з патронами подібного типу. Демонтаж у руйнівний спосіб патронів, металеві гільзи яких закатано «зіркою», не регламентовано жодною методикою або інструкцією. Демонтаж цієї категорії патронів за наявності відомостей про їхні вагові характеристики та відсутність слідів утручання в конструкцію є неінформативним і недоцільним.

¹ Іщенко А. В., Грищенко О. В., Ігнат'єв І. В., Назаров В. В. Пістолети та револьвери, призначені для відстрілу патронів, споряджених металевими снарядами «несмертельної дії», та набой до них: судово-баліст. довід. Київ, 2005. 208 с.

² Дик В. Н. Указ. соч.

Зазначені особливості конструкції патронів та їх недоцільний демонтаж суттєво збільшують витрати часу на проведення досліджень, до того ж кримінальна відповідальність за зберігання таких патронів відсутня.

У подальшому пропонуємо обговорити доповнення до Методики, у яких вважаємо за потрібне регламентувати спосіб демонтажу для різних категорій патронів (порядок, обладнання й інструменти для його проведення), а саме:

- 1) перевірити на відповідність вимогам безпеки можливість використання важільних приладів для переспорядження (релоадінга) патронів промислового виробництва для демонтажу патронів військового призначення, споряджених кулями спеціального призначення, із розробленими рекомендаціями певного виду;
- 2) після реалізації вимог попереднього пункту проводити демонтаж патронів військового призначення, споряджених кулями спеціального призначення, винятково важільними приладами для переспорядження (релоадінга) патронів промислового виробництва або іншими приладами, що забезпечують більший ступінь безпеки під час поводження з патронами цієї категорії;
- 3) після з'ясування за зовнішніми ознаками належності патрона до патронів небойового допоміжного призначення (учбових, технологічних патронів, фальшпатронів), безпосередньо переходити до виконання п/п. 6.3.8 Методики ¹ без проведення їх демонтажу. Таку саму процедуру застосовувати до індустриальних, холостих і вибивних патронів з металевою гільзою, закатаною «зіркою», у разі відсутності на їхніх поверхнях слідів утручання в конструкцію та відповідності ваговим характеристикам, наведеним у довідкових даних;
- 4) у разі надання на дослідження поодиноких екземплярів патронів бойового призначення, їх демонтаж (за умови відсутності слідів утручання в їхню конструкцію) не проводити.

Розрахунок питомої кінетичної енергії снаряда проводити за результатами експериментальної стрільби та наявності снаряда (кулі) після пострілу (для визначення ваги снаряда). За таких умов проведення дослідження властивості досліджуваного об'єкта не викривляється похибка, пов'язана зі зміною зусиль обтискання кулі в дульці гільзи та зміною властивостей (передусім вологості) металюного заряду й ініціюючого складу патрона.

Висновки. Зважаючи на описані вище особливості будови патронів різного виду, що є об'єктами судово-балістичних експертиз, пропонуємо поставити на обговорення такі доповнення до Методики ²:

- 1) п/п. 6.2.2 після слова «здійснюється» словами: «залежно від зовнішнього вигляду та зовнішніх конструктивних особливостей об'єкта»;

¹ Гамов Д. Ю. Зазнач. твір.

² Там само.

- 2) *n/n.* 6.2.2.1 реченням: «Експерт самостійно приймає рішення щодо безпеки й доцільності демонтування патронів у разі сумнівів щодо їх конструкції та за наявності слідів утручання в їхню конструкцію»;
- 3) *n/n.* 6.2.3 абзацом: «Заборонено демонтувати без відповідного обладнання (зокрема, застосування ручного інструмента загального вжитку) патрони, споряджені отруйними речовинами, світло-шумові та шумові патрони, патрони спеціального призначення перемінно-замкнутого об'єму, індустриальні патрони, патрони небойового призначення (вибивні, для перезаряджання зброї, маркерні, зондувальні та ін.), військові патрони великого калібру (понад 12 мм) за відсутності слідів утручання в їхню конструкцію».

References

- Balistyka: kryminalistychne vohnestrilne zbroieznavstvo* (2003): pidruch. dlia ekspertiv-kryminalistiv, slidch., operat. pratsivnykiv, prokuroriv, suddiv, advokativ, spivrobitnykiv pravookhoron. orhaniv ta pravozakhys. orh., stud., asp., nauk. pratsivnykiv, prof.-vyklad. skladu viisk.-yuryd. f-tiv un-tiv, in-tiv ta akad. P. D. Bilenchuk, A. V. Kofanov, O. F. Suliava (eds.). Kyiv [in Ukrainian].
- Blium, M. M., Shishkin, I. B. (1983). *Okhotniche ruzhe*. Moscow [in Russian].
- Dik, V. N. (2009). *Vzryvchatye veshchestva, porokha, boepripasy otechestvennogo proizvodstva*. Ch. 1. Minsk [in Russian].
- Hamov, D. Yu. (2012). *Metodyka vstanovlennia nalezhnosti obiekta do boiovykh prypasiv vohnepalnoi striletskoi zbroi ta yoho prydatnist dlia strilby* (provedennia postriliv). Kyiv [in Ukrainian].
- Kolomiitcev, L. V., Sobakar, I. S., Nikitiuk, V. T., Somov, V. V. (2003). *Patrony k strelkovomu oruzhiu*. Kharkiv [in Russian].
- Patrony ruchnogo ognestrelnogo oruzhiia i ikh kriminalisticheskoe issledovanie*. (1982). M. M. Blium, A. S. Blium, A. V. Zhuk, T. F. Odinochkina, A. I. Ustinov, V. V. Filipov (eds.). Moscow [in Russian].
- Pistolety ta revolvers, pryznacheni dlia vidstrilu patroniv, sporiadzhenykh metalnymi snariadamy «nesmertelnoi dii», ta naboi do nykh: sudovo-balistychnyi dovidnyk*. (2005). Eds.: A. V. Ishchenko [ta in.]. Kyiv [in Ukrainian].
- Solovtsov, E. V. (2015). *Rossiiskie boepripasy: Promezhutochnye patrony*. Moscow [in Russian].
- Solovtsov, E. V. (2015). *Rossiiskie boepripasy: Spetsialnye besshumnye i 9-mm pistolnye patrony*. Moscow [in Russian].
- Spravochnik po patronam, ruchnym i spetsialnym granatam inostrannykh armii*. (1946). I. S. Murzaev, N. M. Khananov (ads.). Moscow [in Russian].
- Tikhonov, E. I. (1976). *Boepripasy k ruchnomu strelkovomu oruzhiu*. Posobie dlia ekspertov. Moscow [in Russian].
- Trofimov, V. N. (2008). *Okhotniche boepripasy i snariazhenie patronov k okhotnichim ruzhiam*. Moscow [in Russian].
- Typova instruktsiia z zakhodiv bezpeky pry povodzhenni z vohnepalnoi zbroiei, boeprypasamy ta konstruktyvno skhozhymy vyrobamy pry provedenni ekspertyz ta doslidzhen: nakaz DNDEKts MVS Ukrainy vid 20.08.2014 № 19/5-173n* [in Ukrainian].

Tyshchenko, V. I., Hretskykh, O. V. (2019). Osoblyvosti doslidzhennia okremykh zrazkiv patroniv vohnepalnoi zbroi. *Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy*: zb. Nauk. statei. Vyp. 49 [in Ukrainian].

А. Ю. Крикуненко, Т. Е. Согор

**ПРЕДЛОЖЕНИЯ О ВНЕСЕНИИ ИЗМЕНЕНИЙ В МЕТОДИКУ
УСТАНОВЛЕНИЯ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ОБЪЕКТА
К БОЕВЫМ ПРИПАСАМ ОГНЕСТРЕЛЬНОГО СТРЕЛКОВОГО
ОРУЖИЯ И ЕГО ПРИГОДНОСТИ ДЛЯ СТРЕЛЬБЫ**

В статье рассмотрены особенности строения отдельных видов патронов к огнестрельному оружию, а также патронов небоевого назначения, вспомогательных патронов и конструктивно схожих с патронами изделий, поступающих на исследование в рамках проведения судебно-баллистических экспертиз, особенно в связи с продолжающимися в Украине боевыми действиями и, как следствие, массовым распространением нелегального оружия и боеприпасов. В статье исследованы проблемные вопросы демонтажа патронов к стрелковому оружию крупного калибра, патронов, снаряжённых специальными пулями, специальных видов патронов переменного-замкнутого объёма, патронов небоевого назначения. Также затронуты вопросы оптимизации действий эксперта при проведении исследований, объектами которых становятся изделия, конструктивно схожие с патронами стрелкового оружия, но снаряжённые взрывчатыми веществами метательного действия, пиротехническими смесями, отравляющими веществами, а также изделия, похожие по габаритам и частично по конструкции на патроны стрелкового оружия.

Определено отставание подходов действующей Методики установления принадлежности объекта к боевым припасам огнестрельного стрелкового оружия и его пригодности для стрельбы, разработанной Д. Ю. Гамовым (далее — Методика), и актуализирована практическая необходимость внесения в неё изменений и дополнений.

Авторы предлагают внести в Методику изменения, направленные на повышение безопасности проведения судебно-баллистических экспертиз, регламентирование действий эксперта в принятии решения о демонтаже патронов. Предложено использовать современные приборы для релоадинга патронов в экспертной практике с целью обеспечения более качественного и безопасного проведения исследований.

Предложен порядок действий эксперта при исследовании патронов, направленных для проведения экспертизы в единичном экземпляре, с целью минимизировать воздействие как на исследуемый объект, так и на его составляющие.

Ключевые слова: судебно-баллистическая экспертиза, методика, боеприпасы, оружие, патроны, демонтаж, гильзы, специальные пули, безопасность при выполнении работ, опасность.

O. Krykunenko, T. Sohor

**SUGGESTIONS ON AMENDING THE METHODOLOGY
OF ESTABLISHING THE OBJECT BELONGING TO FIREARMS
AMMUNITION AND ITS SUITABILITY FOR FIRING**

The article considers structural features of certain types of cartridges in relation to firearms, as well as non-combat cartridges, auxiliary cartridges and products that are structurally similar to cartridges, which are submitted for research as part of forensic firearm examination, especially in connection with the ongoing war in Ukraine, occupation of part of its territory and as a result with mass distribution of illegal weapons and ammunition in Ukraine. The article outlines problematic issues of dismantling cartridges in relation to small arms of large caliber, cartridges loaded with special bullets, particular types of silent bullets, non-combat cartridges. The article also highlights issues of optimizing actions of a forensic expert while research, the objects of which are products that are structurally similar to small arms cartridges, but loaded with propellants, pyrotechnic mixtures, poisonous substances, along with products that coincide with small arms cartridges in size and partially in design.

Backlog of approaches incorporated in the current methodology for researching ammunition is identified in the article and practical need for updates and additions is actualized.

Proposals were raised to amend the Methodology aimed at increasing safety of forensic firearm examinations, regulating actions of a forensic expert in deciding on dismantling cartridges. It is suggested to use modern devices for reloading cartridges in forensic practice to provide a better and safer research. A procedure for a forensic expert course of action while study of cartridges which are sent for forensic examination in a single copy to minimize the impact on both the object under study and its components, is proposed.

Keywords: ammunition, forensic firearm examination, methodology, cartridges of small arms, bullets, dismantling.

Надійшла до редколегії 12.08.2020

Крикуненко О. Ю., Согор Т. Є. Пропозиції щодо внесення змін до Методики встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. / редкол.: О. М. Ключев, В. Ю. Шепітько та ін. Харків : Право, 2020. Вип. 22. С. 317—326. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2020.25>.